

نگاهی به ویژه‌نامه‌های پایگاه حوزه

hawzah.net

علی اصغر کریمی میهن*

aakarimi@noornet.net

The screenshot shows the homepage of Hawzah.net. At the top, there is a search bar and a navigation menu with links for 'خانه', 'درباره ما', 'تماس با ما', 'گروه‌ها', 'پرسش و پاسخ', 'گروه‌ها', 'وبسایت', 'ادبیه', 'روزنامه', 'تاریخچه', 'پایگاه'. The main banner is a commemorative page for the 13th anniversary of the martyrdom of Ayatollah Khomeini, with the text '۱۳ سال مبارک و رشید بودید'. Below the banner, there are several article thumbnails with titles like 'روزنامه‌های دانش (به مناسبت هفته پژوهش)', 'روزنامه علم (به مناسبت سال روز نهادت)', 'روزنامه حیات (به مناسبت سال روز نهادهای عالی)', 'روزنامه حقیقت (به مناسبت بزرگداشت روز خرم)', 'روزنامه حقیقت (به مناسبت سال روز نهادهای عالی)', 'روزنامه حقیقت (به مناسبت سال روز نهادهای عالی)', 'روزنامه حقیقت (به مناسبت سال روز نهادهای عالی)'. The page also features a sidebar with 'کتابخانه مطرف' and 'روشنه و سخنرانی' sections.

* پژوهشگر مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور.

چکیده

«ویژه‌نامه» در مطبوعات کاغذی، به شماره‌ای از یک نشریه ادواری اطلاق می‌شود که به موضوع خاصی اختصاص دارد و به صورت گاهنامه در کنار نشریه ارائه می‌گردد. با پیدایش اینترنت و ایجاد صفحات وب، این اصطلاح در تارنماهای اینترنتی به کار گرفته شد. در پایگاه‌های اینترنتی، معمولاً ویژه‌نامه به مجموعه‌ای از مطالب مدون در باره یک موضوع اطلاق می‌شود که به صورت منسجم و یکپارچه در یک صفحه ارائه می‌گردد.

پایگاه حوزه از ابتدای تأسیس تاکنون، از ظرفیت ویژه‌نامه برای انتقال مفاهیم فرهنگ دینی به مخاطبان، نهایت استفاده را برده است و تا به امروز برای همه مناسبت‌های دینی، فرهنگی و ملی و برای بیشتر مفاخر و اندیشمندان برجسته، ویژه‌نامه‌ای مستقل تولید شده است. در این نوشتار، ضمن معرفی و بیان اهمیت ویژه‌نامه‌های پایگاه حوزه، روش تدوین آنها، شیوه انتخاب مطالب و نیز چگونگی روزآمدسازی آنها بیان شده است.

کلیدواژه‌گان: پایگاه حوزه، ویژه‌نامه، مناسبت‌های دینی.

مقدمه

روزگاری برای پژوهش و انتقال آموزه‌های دینی، صرف وقت و هزینه‌های فراوان، اجتناب‌ناپذیر بود؛ ولی امروزه با رشد فزاینده اینترنت و فضای مجازی و سرعت بالای تبادل اطلاعات، بستر مناسبی برای تبلیغ و اطلاع‌رسانی دینی فراهم شده است. غفلت از این حوزه و اکتفا به روش‌های سنتی در تبلیغات دینی، در مقابل هجوم سرسام‌آور ضد ارزش‌ها در این فضا، پیامدها و خسارت‌های جبران‌ناپذیری را به همراه خواهد آورد. بر این اساس، لزوم افزایش کمی و کیفی وبگاه‌های دینی و ارزشی و سیاست‌گذاری‌های کلان و مدیریت جامع آنها از سوی نهادهای مسئول، همچون شورای عالی فضای مجازی، به‌خوبی احساس می‌شود.

خوشبختانه، در این عرصه فعالیت‌های خوبی انجام شده و پایگاه‌های اطلاع‌رسانی درخور و شایسته‌ای برای کاربران فراهم شده است؛ هرچند این مقدار، کافی نیست.

یکی از نمونه‌ها در این زمینه، پایگاه اطلاع‌رسانی حوزه (۱)، وابسته به مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی است که از سال ۱۳۷۷ فعالیت خود را آغاز کرده و ارتباط خوبی با مخاطبان برقرار نموده است. این پایگاه، با ارائه بخش‌های مختلفی همچون: کتابخانه، مجلات، مقالات، پرسش و پاسخ، مصاحبه و سخنرانی، علما و مفاخر، نکات کوتاه خواندنی و اطلاعات متنوع چندرسانه‌ای، بانک

اطلاعاتی نسبتاً جامعی با رویکرد مخاطب فرهیخته عمومی فراهم نموده است. از سوی دیگر، بخش «دانشنامه» این پایگاه، با تدوین درخت‌نامه‌ای جامع و هدفمند، ارتباط استواری بین این داده‌های فراوان ایجاد نموده است. دانشنامه در حقیقت، بسته‌های آماده و دسته‌بندی شده‌ای از محتواهای با ارزش افزوده جست‌وجوهای محققان این پایگاه است که سال‌ها بر آن همت گماشته‌اند.

یکی دیگر از بخش‌های این پایگاه، بخش «ویژه‌نامه» هاست که بیشتر با رویکرد مناسبت‌های تقویمی ارائه می‌شود و آمار بالای بازدید کاربران در سالگرد رویدادهای تقویمی، حاکی از اقبال و ارتباط بالای کاربران با این بخش است که در ذیل به طور تفصیلی به آن پرداخته‌ایم.

مفهوم ویژه‌نامه

مشاهده مجموعه‌ای از مطالب و مقالات در حیطه یک موضوع خاص، برای یک مطالعه‌کننده، امری مطلوب و خوشایند است؛ زیرا می‌تواند از بین مقالات و مطالب مرتبط با یک موضوع، چیزی را که برایش ترجیح دارد، مثل روانی و سلیس بودن متن یا زاویه نگاه خاص به موضوع، انتخاب کند. این مورد، برای یک پژوهشگر اهمیت بیشتری دارد؛ از آن حیث که می‌تواند همه جوانب مسائل یک موضوع را بررسی کرده و به اطلاعات جامعی از موضوع کلی دسترسی پیدا کند. مطالب گردآوری شده در یک جا، برای او بخشی مهمی از راه نرفته است که می‌تواند او را زودتر به مقصود برساند. این، همان چیزی است که از دورنمایی از یک ویژه‌نامه به ذهن می‌دهد.

ویژه‌نامه، به شماره‌ای از یک نشریه ادواری (ماهنامه یا هفته‌نامه) که به موضوع خاصی اختصاص دارد، اطلاق می‌شود (۲)؛ اما امروزه در وب، به نوعی از مجموعه مطالب مدون پیرامون یک موضوع هم گفته می‌شود.

با گسترش اینترنت و ظهور مجلات و وبگاه‌های اینترنتی، ویژه‌نامه‌ها نیز دستخوش تغییراتی در شیوه عرضه و نمایش گردیده است.

اگر در ویژه‌نامه‌های سنتی نیاز به ضمیمه و پیوست کاغذی وجود داشت، یا مجموعه دیگری از مقالات با همان موضوع خاص در شماره جدید آن مجله به چاپ می‌رسید، در ویژه‌نامه‌های اینترنتی، این مسئله با مؤونه کمتری سامان می‌یابد. مزیت این ویژه‌نامه‌ها، استفاده از لینک‌ها و پیوندهاست؛ به‌گونه‌ای که در صفحه اصلی، مستلزم کمترین تغییر است؛ اما در صفحات هدف می‌تواند مقالات

در پایگاه‌های اینترنتی، معمولاً ویژه‌نامه به مجموعه‌ای از مطالب مدون در باره یک موضوع اطلاق می‌شود که به صورت منسجم و یکپارچه در یک صفحه ارائه می‌گردد. پایگاه حوزه از ابتدای تأسیس تاکنون، از ظرفیت ویژه‌نامه برای انتقال مفاهیم فرهنگ دینی به مخاطبان، نهایت استفاده را برده است و تا به امروز برای همه مناسبت‌های دینی، فرهنگی و ملی و برای بیشتر مفاخر و اندیشمندان برجسته، ویژه‌نامه‌ای مستقل تولید شده است

تشکیل می‌شود. در ذیل هر زیرشاخه‌ای، مقالات متناسب با آن زیرشاخه، همراه با چکیده کلی آن مقالات یا توضیحی از آن زیرشاخه - که ترجیحاً از یکی از مقالات ذیل آن شاخه می‌باشد - ارائه می‌گردد.

این روش، مستلزم جست‌وجوی دقیق و علمی مقالات و صرف هزینه و وقت بیشتر نسبت به صرف گردآوری مقالات با موضوع یکسان است؛ اما مزیت‌هایی دارد که به آنها اشاره می‌شود:

۱. این روش، هندسه و ساختار علمی پژوهش در موضوعات را برای کاربر مشخص می‌کند و به دلیل شفاف بودن، اغلب وبگاه‌های با ساختار ویکی نیز به این سوی حرکت می‌کنند.

۲. با ارائه مقالات با موضوعات خاص‌تر، کاربر را از سردرگمی در موضوعات کلی، به جانب موضوعات هدف سوق می‌دهد.

۳. با مشاهده کم و کیف مقالات مرتبط با ریزموضوعات، امکان به‌روزرسانی هدفمند ویژه‌نامه و رشد متوازن درخت ویژه‌نامه فراهم می‌شود.

۴. با گذشت زمان و تولید مقالات خاص‌تر، امکان اضافه زیرشاخه‌های جدیدتر به درخت اصلی و غنی‌سازی آن وجود دارد.

تقسیم‌بندی موضوعات ویژه‌نامه‌های پایگاه حوزه

در یک تقسیم‌بندی کلی، ویژه‌نامه‌های پایگاه حوزه به دو گروه کلی «ویژه‌نامه‌های شخصیت محور» (حضرات معصومین(ع)، خاندان و اصحاب آنها، مفاخر و اندیشمندان اسلامی) و «موضوع محور» (مناسبت‌های اسلامی، مناسبت‌های ملی، انقلاب اسلامی

وزین‌تر و به‌روزتری را ارائه دهد. از این مزیت، می‌توان برای به‌روزرسانی پی‌درپی ویژه‌نامه‌ها همراه با حفظ هسته اصلی آنها بهره برد.

مزیت دیگری که در ویژه‌نامه‌های اینترنتی وجود دارد، این است که به علت استفاده از صفحات مجازی به جای صفحات کاغذی و دسترسی آسان آن، در هریک از مسائل و ریزموضوعات موضوع اصلی ویژه‌نامه، می‌توان به جای استفاده از یک مقاله از یک نویسنده، از چند مقاله از نویسندگان مختلف بهره برد؛ هرچند این امر، در مواردی می‌تواند محل تضارب یا مناقشه آرا قرار گیرد و در مواردی هم به روشن شدن بهتر تصویرسازی مسئله و حل آن در ذهن مخاطب، کمک شایانی کند.

ساختار ویژه‌نامه‌های پایگاه حوزه

پایگاه حوزه، به دلیل پرداختن به موضوعات مناسبتی و ارائه مقالات متناسب با سلیقه کاربر عمومی در ایام خاص، استفاده بهینه‌ای از ویژه‌نامه داشته است. در این پایگاه، ابتدا از سیستم چندصفحه‌ای برای نمایش ویژه‌نامه استفاده می‌شد؛ به‌گونه‌ای که صفحه‌ای پیش‌فرض حاوی مطالب کلی موضوع ویژه‌نامه، و در سمت راست آن، فهرست مقالات مرتبط با موضوع نمایش داده می‌شد و با کلیک روی هر عنوان، مطالب حاوی مقاله جدید در همان صفحه، بدون رفتن به صفحه جدید، ارائه می‌گردید.

در سال‌های اخیر، از روش درختی در ساختار ویژه‌نامه‌ها استفاده شد. در این روش، موضوع اصلی ویژه‌نامه به موضوعات خاص‌تر (زیرشاخه‌ها) تقسیم شده و در اصطلاح، درختواره موضوع کلی

- ویژه‌نامه «آبروی ری»، به مناسبت سال‌روز رحلت عبدالعظیم حسنی(ع).

۳. مفاخر و اندیشمندان اسلامی

این گروه، مربوط به شهادت یا رحلت مفاخر و اندیشمندان علمی یا نام‌آوران عرصه جهاد و شهادت است که شامل عناوینی مشابه گروه الف می‌باشد. برخی از این دست ویژه‌نامه شامل موارد ذیل است:

- ویژه‌نامه «فرزند کردستان، به مناسبت سال‌روز شهادت سردار شهید محمود کاوه؛

- ویژه‌نامه «فروغ اندیشه و بلاغت»، به مناسبت سال‌روز رحلت سید رضی(ره)؛

- ویژه‌نامه «مرجع بصیر»، به مناسبت ارتحال ملکوتی آیت‌الله صافی گلپایگانی(ره)؛

- ویژه‌نامه «مصلح بیدارگر»، به مناسبت سال‌روز بزرگداشت سید جمال‌الدین اسدآبادی(ره)؛

پایگاه حوزه، به دلیل پرداختن به موضوعات مناسبتی و ارائه مقالات متناسب با سلیقه کاربر عمومی در ایام خاص، استفاده بهینه‌ای از ویژه‌نامه داشته است. در این پایگاه، ابتدا از سیستم چندصفحه‌ای برای نمایش ویژه‌نامه استفاده می‌شد؛ به گونه‌ای که صفحه‌ای پیش‌فرض حاوی مطالب کلی موضوع ویژه‌نامه، و در سمت راست آن، فهرست مقالات مرتبط با موضوع نمایش داده می‌شد و با کلیک روی هر عنوان، مطالب حاوی مقاله جدید در همان صفحه، بدون رفتن به صفحه جدید، ارائه می‌گردید

و دفاع مقدس، موضوعات متفرقه) تقسیم می‌شوند. بنابراین، از نگاهی دیگر، با هفت گروه از ویژه‌نامه‌ها مواجه هستیم که شامل موارد ذیل است:

۱. پیامبر و اهل بیت(علیهم السلام)

این گروه، مربوط به ولادت‌ها و شهادت‌های حضرات معصومین(ع) است که شامل عناوینی مانند: شناسنامه، زندگی‌نامه، سیره‌های علمی و فرهنگی و اخلاقی، فضایل و مناقب، سخنان و احادیث، بر بال قلم (اشعار و قطعه‌های ادبی متناسب با ولادت یا شهادت)، نگارخانه (صوت یا فیلم سخنرانی و مداحی متناسب متناسب با ولادت یا شهادت) و معرفی کتاب می‌باشد. نمونه‌هایی از ویژه‌نامه‌های این گروه، عبارت‌اند از:

- ویژه‌نامه «مولود کعبه»، به مناسبت میلاد امیرالمؤمنین، امام علی(ع)؛

- ویژه‌نامه «کشتی نجات»، به مناسبت سال‌روز ولادت امام حسین(ع)؛

- ویژه‌نامه «غریب بغداد»، به مناسبت سال‌روز شهادت امام موسی کاظم(ع)؛

- ویژه‌نامه «غروب خورشید سامراء»، به مناسبت سال‌روز شهادت امام هادی(ع)؛

- ویژه‌نامه «مادر خوبی‌ها»، به مناسبت سال‌روز میلاد دردانه نبی رحمت، حضرت فاطمه زهرا(س)؛

- ویژه‌نامه «آسمان هشتم»، به مناسبت سال‌روز ولادت امام رضا(ع).

۲. اصحاب و خاندان معصومان(علیهم السلام)

این گروه، مربوط به ولادت، شهادت یا رحلت خاندان یا اصحاب معصومین(ع) است که شامل عناوینی مشابه گروه قبل است. نمونه‌هایی از این گروه، عبارت‌اند از:

- ویژه‌نامه «بر دارِ هواداری»، به مناسبت شهادت میثم تمار(ره)؛

- ویژه‌نامه «جرعه‌نوش شهد شهادت»، به مناسبت شهادت حضرت قاسم‌بن‌حسن(ع)؛

- ویژه‌نامه «شیر خدا و رسول»، به مناسبت سال‌روز شهادت حضرت حمزه‌بن‌عبدالطلب(ع)؛

- ویژه‌نامه «مادر ماه»، به مناسبت سال‌روز رحلت ام‌البنین(س)؛

- ویژه‌نامه «در سایه کریمه»، به مناسبت میلاد حضرت معصومه(س)؛

- ویژه‌نامه «خورشید خوارزم»، به مناسبت سال‌روز بزرگداشت ابوریحان بیرونی.

۴. مناسبت‌های اسلامی

این گروه، شامل مناسبت‌های مذهبی و اسلامی با عناوینی همچون: فضیلت و اهمیت مناسبت خاص، نگاه قرآنی و روایی، آداب و اعمال، فرهنگ‌های خاص، خاطرات، نگاه ادبی و هنری، نگارخانه و کتاب‌شناسی آن مناسبت می‌باشد.

شماری از ویژه‌نامه‌های این گروه، عبارت‌اند از:

- ویژه‌نامه «اربعین حسینی»؛

- ویژه‌نامه «ماه رمضان، ماه ضیافت الهی»؛

- ویژه‌نامه «سال‌روز ازدواج حضرت علی(ع) با فاطمه(س)»؛

- ویژه‌نامه «تاج بندگی»، به مناسبت سال‌روز بعثت پیامبر اکرم(ص).

۵. مناسبت‌های ملی

این گروه، شامل مناسبت‌هایی است که در تقویم رسمی کشور به نام آن مناسبت نامگذاری شده است و به بررسی تاریخی و مستندات دینی، ادبی، خاطرات، چندرسانه و کتاب‌شناسی مناسبت مذکور می‌پردازد؛ مانند:

- ویژه‌نامه «در برابر استبداد»، به مناسبت سال‌روز نهضت مشروطیت ایران؛

- ویژه‌نامه «احسان ماندگار»، به مناسبت هفته وقف؛

- ویژه‌نامه «روز خبرنگار»؛

- ویژه‌نامه «تبلیغ و اطلاع‌رسانی دینی»؛

- ویژه‌نامه «احکام نوروز».

۶. انقلاب اسلامی و دفاع مقدس

این گروه، در حقیقت زیرمجموعه‌ای از گروه قبل، با نگاه ویژه انقلاب و دفاع مقدس است و از قبیل ذکر خاص بعد از عام است که به دلیل اهمیت، به عنوان گروهی مستقل ذکر شده است. از نمونه‌های آن، می‌توان به این موارد اشاره نمود:

- ویژه‌نامه «در امتداد اربعین»، به مناسبت سال‌روز قیام ۲۹ بهمن تبریز؛

- ویژه‌نامه «جمعه خونین»، به مناسبت سال‌روز قیام ۱۷ شهریور ۱۳۵۷؛

- ویژه‌نامه «فتح بزرگ»، به مناسبت سال‌روز عملیات ثامن الائمه(ع) و شکست حصر آبادان.

۷. موضوعات متفرقه

این گروه، شامل ویژه‌نامه‌هایی است که دارای رویکرد مناسبی نبوده و قابل طرح در هر زمانی می‌باشند؛ مانند:

- ویژه‌نامه «بهائیت از آغاز تا کنون»؛

- ویژه‌نامه «نماز، معراج مؤمن»؛

- ویژه‌نامه «ورزش و سلامتی»؛

- ویژه‌نامه «فرقه‌های خوارج»؛

- ویژه‌نامه «سیل و بلایای طبیعی»، به مناسبت وقوع سیل در برخی از استان‌های کشور در سال ۹۸.

گفتنی است که نمودار ارائه‌شده در این مقاله، شما را با آمار کلی ویژه‌نامه‌های موجود در وبگاه حوزه آشنا می‌سازد.

روش تدوین ویژه‌نامه‌ها

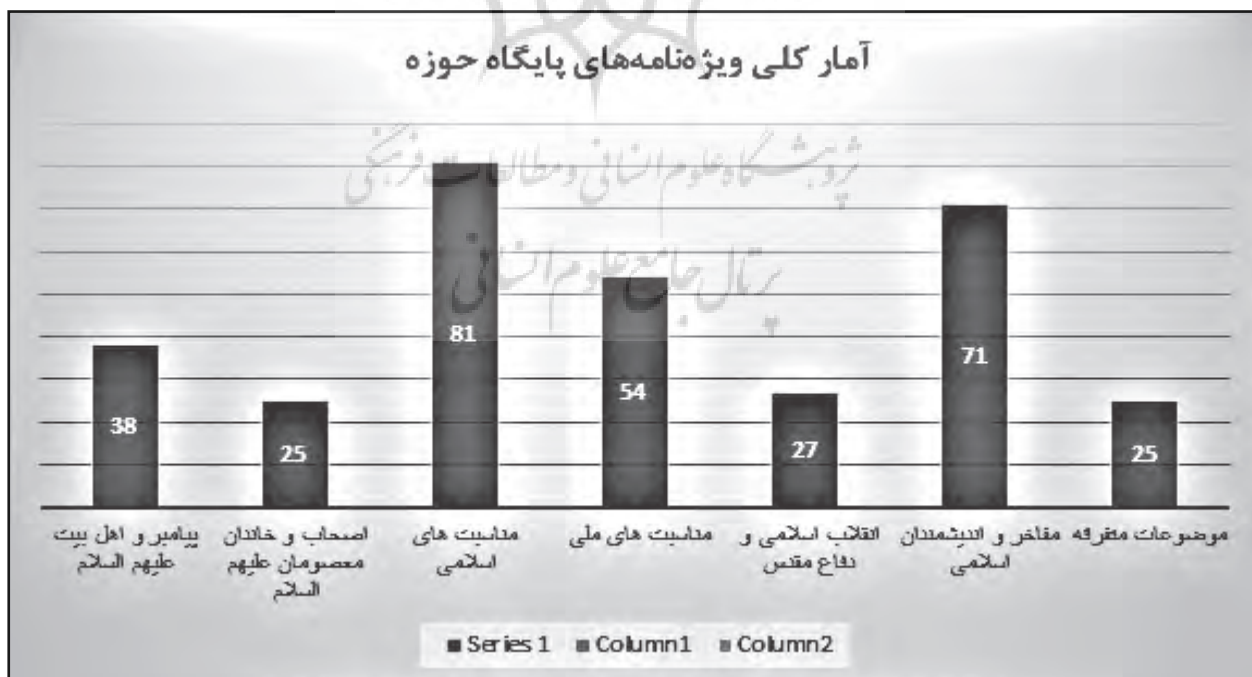
برای تدوین ویژه‌نامه‌ها، دو روش قابل تصور است:

اول اینکه ابتدا درخت ویژه‌نامه تدوین شده و سپس، مطالب بر اساس عناوین درخت و زیرشاخه‌ها، در پایگاه جست‌وجو شده و هر یک در محل خود به درخت متصل می‌شوند. این روش، گرچه در نگاه اول منطقی به نظر می‌رسد، اما ممکن است تألیف مقالات در یک موضوع ویژه به سمت‌وسوی خاصی رفته باشد که در عمل، با یک ناهمگونی با درخت پیشنهادی مواجه شویم. بنابراین، در نهایت، ناچار به جرح و تعدیل درخت ویژه‌نامه می‌شویم.

شیوه دوم، آن است که ابتدا با جست‌وجوی کلی موضوع عام ویژه‌نامه، به مجموعه‌ای از مقالات دست می‌یابیم. با دسته‌بندی ابتدایی این مقالات و نامگذاری هر دسته، به درختی واقعی و معقول از داده‌های موجود دست خواهیم یافت. اگرچه در این روش نیز ممکن است که اطلاعات موجود پایگاه در این موضوع، به سمت‌وسوی خاصی رفته و بعضی جهت‌ها مغفول مانده باشد، اما این مورد به‌ندرت پیش می‌آید و سامان‌دهی آن، با ورود اطلاعات جدید، امکان‌پذیر می‌باشد.

اهمیت ویژه‌نامه‌های پایگاه حوزه

بسیاری از موضوعات ویژه‌نامه‌های پایگاه حوزه، در وبگاه‌های اسلامی دیگر هم مورد دقت و پژوهش و تهیه محتوا قرار گرفته و ویژه‌نامه‌های درخور و شایسته‌ای ارائه شده است؛ اما پایگاه حوزه، با بهره‌گیری از منابع غنی مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور، ویژه‌نامه‌هایی با مطالب و محتواهایی که از حیث کمی و کیفی، غنای بیشتری دارند، ارائه نموده است. بازخورد این ویژه‌نامه‌ها را می‌توان در استفاده و بازنشر وبگاه‌های دیگر از محتوای آنها مشاهده کرد. البته در بعضی موضوعات هم می‌توان ادعا کرد که محتوای تولیدشده توسط پایگاه حوزه، تنها نمونه ارائه‌شده تا زمان تولید بوده است؛ مثلاً ویژه‌نامه «سید عارفان» به

مناسبت سالروز رحلت آیت‌الله سید علی قاضی طباطبایی (ره)، از این نمونه‌هاست؛ هر چند تک‌نگاری‌هایی از این دست وجود داشته؛ ولی ویژه‌نامه‌ای یافت نشد.

بررسی آمار بازدیدها

بررسی آمار بازدیدهای کاربران از ویژه‌نامه‌های پایگاه حوزه، حکایتگر آن است که بیشترین بازدیدهای مربوط به این بخش، مربوط به موضوعات پیامبر (ص) و اهل‌بیت (ع) بوده و شخصیت‌های مربوط به جهاد و شهادت و نیز مناسبت‌های اسلامی، در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

این مطلب، بیانگر آن است که قشر فرهیخته عمومی، بیشترین بازدید را از این وبگاه داشته و پایگاه حوزه، در خصوص ارتباط‌های فرهنگی و تبلیغی با مخاطب عمومی که وظیفه اصلی آن است، موفق عمل کرده است؛ چرا که ویژه‌نامه‌های نسبتاً تخصصی‌تر،

مانند ویژه‌نامه «در برابر استبداد» که به مناسبت سالروز نهضت مشروطیت ایران تولید شده، با وجود مقالات علمی و متقن موجود در آن، به این اندازه توفیق نداشته است.

نگاه هنری در ویژه‌نامه‌ها

اغلب موضوعات مناسبتی، از نگاه شاعران و ادیبان پنهان نمانده و انبوهی از اشعار و قطعه‌های ادبی در آن موضوع قابل دسترسی است؛ حتی بعضی از موضوعات، در هنرهای نمایشی بازتاب داشته‌اند. در اغلب ویژه‌نامه‌ها، نمایه و زیرشاخه‌ای با عنوان «در سایه هنر و ادب»، به ارائه این مقالات که در باره: شعرشناسی، نقد ادبی، متون اشعار و قطعه‌های ادبی در موضوع ویژه‌نامه است، پرداخته است. نگاه موضوعی در اشعار، به‌خصوص در ویژه‌نامه‌های ولادت‌ها و شهادت‌های حضرات معصومین (ع)، مورد توجه و نظر بسیاری از کاربران، به‌ویژه مداحان و ذاکران اهل‌بیت (ع) است.

چند رسانه‌ای در ویژه‌نامه

قطعاً تأثیر و نفوذ چندرسانه در ذهن و اندیشه مخاطب، بیشتر از نوشتار و متن می‌باشد. حجم بالای تبادل کلیپ‌های صوتی و تصویری در شبکه‌های اجتماعی، مؤید این مطلب است. بخشی بزرگی از کاربران، به دنبال چندرسانه‌ای‌های موضوعی هستند. ارائه آنها در ویژه‌نامه‌ها، هم پاسخ به ذائقه کاربران است و هم در کنار آنها، فرصتی برای مطالعه و درنگ در بعضی از متون قسمت‌های مختلف ویژه‌نامه فراهم می‌شود. چندرسانه‌ای‌ها در ویژه‌نامه‌های پایگاه حوزه، معمولاً در قسمت پایانی ویژه‌نامه‌ها با عنوان نگارخانه ارائه می‌شود. البته گاهی هم ارائه چندرسانه‌ای‌ها در لابه‌لای متون در بعضی از ویژه‌نامه‌های خاص پایگاه حوزه، تصویری بدیع از خط و هنر در چشمان کاربر و ارتباطی عمیق با روح و جان مخاطب برقرار کرده است؛ مانند آنچه در ویژه‌نامه «اعمال شب قدر» از متن ادعیه و اعمال به همراه کلیپ صوتی و تصویری، بعد از هر عمل نمایش داده شده است. آمار بالای بازدید، به‌خصوص بعد از هر یک از سه شب قدر، مؤید این مطلب است. (۳) از این قابلیت، می‌توان در ارائه هم‌زمان منبرها، مدیحه‌ها و مرثیه‌های متنی، صوتی و تصویری استفاده کرد؛ همچنان‌که در ویژه‌نامه‌های «حسینیه مجازی»، در ایام کرونا از آن در پایگاه بهره برده شده است. (۴)

بررسی آمار بازدیدهای کاربران

از ویژه‌نامه‌های پایگاه حوزه،

حکایتگر آن است که بیشترین

بازدیدهای مربوط به این بخش،

مربوط به موضوعات پیامبر (ص) و

اهل‌بیت (ع) بوده و شخصیت‌های

مربوط به جهاد و شهادت و نیز

مناسبت‌های اسلامی، در رتبه‌های

بعدی قرار دارند.

این مطلب، بیانگر آن است که قشر

فرهیخته عمومی، بیشترین بازدید را

از این وبگاه داشته و پایگاه حوزه،

در خصوص ارتباط‌های فرهنگی و

تبلیغی با مخاطب عمومی که وظیفه

اصلی آن است، موفق عمل کرده

است

برای تولیدات جدید در ویژه‌نامه‌ها، علاوه بر موضوعات جدید و به‌روز، می‌توان در موضوعات کلی پُر محتوا، به موضوعات خاص‌تری که جذابیت و گیرایی برای خواننده داشته باشد، اندیشید؛ برای مثال، در موضوع کلی «امام حسین (ع)»، موضوعات خاص‌تر «ویژه‌نامه نهضت امام حسین (ع)» و «ویژه‌نامه عبرت‌های عاشورا» تولید شده است. موضوعات «امر به معروف در نهضت حسینی (ع)» و «بصیرت در نهضت حسینی (ع)» هم از موضوعاتی است که می‌توان برای تولیدات جدید ویژه‌نامه در این پایگاه، از آنها استفاده کرد

چند رسانه در لابه‌لای متون، به جای نگارخانه در انتهای ویژه‌نامه، و نمایش ابتدایی فهرست در صفحه ویژه‌نامه و باز شدن آن در صورت تمایل کاربر به مطالعه، اشاره کرد.

نکته دیگر، استفاده از ظرفیت ماشین برای تهیه ویژه‌نامه از مطالب دانشنامه است که می‌توان از آن بهره برد؛ چه آنکه ویژه‌نامه، تلخیص یک دانشنامه در موضوعی خاص است. اگر بخشی از درخت دانشنامه به همراه مقالات متصل به آن گزینش شود، با بازبینی مقالات و پالایش آنها به شکل دستی و ماشینی، می‌توان به ویژه‌نامه‌های متعددی از موضوعات مختلف دست یافت.

برای تولیدات جدید در ویژه‌نامه‌ها، علاوه بر موضوعات جدید و به‌روز، می‌توان در موضوعات کلی پُر محتوا، به موضوعات خاص‌تری که جذابیت و گیرایی برای خواننده داشته باشد، اندیشید؛ برای مثال، در موضوع کلی «امام حسین (ع)»، موضوعات خاص‌تر «ویژه‌نامه نهضت امام حسین (ع)» و «ویژه‌نامه عبرت‌های عاشورا» تولید شده است. موضوعات «امر به معروف در نهضت حسینی (ع)» و «بصیرت در نهضت حسینی (ع)» هم از موضوعاتی است که می‌توان برای تولیدات جدید ویژه‌نامه در این پایگاه، از آنها استفاده کرد. ■

پی‌نوشت‌ها:

1. www.hawzah.net

۲. ر.ک: فرهنگ فارسی معین، ذیل واژه «ویژه‌نامه».

۳. ر.ک: پایگاه حوزه، بخش «ویژه‌نامه‌ها»، ویژه‌نامه‌های مربوط به مناسبت‌های اسلامی، ویژه‌نامه «اعمال شب قدر».

۴. به عنوان نمونه، مراجعه شود به: پایگاه حوزه، بخش «ویژه‌نامه‌ها»، ویژه‌نامه‌های مربوط به مناسبت‌های اسلامی، «حسینیه مجازی (محرم و صفر ۱۴۰۲)».

به‌روزرسانی ویژه‌نامه‌ها

همراه با ورود اطلاعات در بخش‌های مختلف پایگاه، می‌توان ویژه‌نامه‌ها را به‌روزرسانی کرد؛ اما این به‌روزرسانی‌ها معمولاً در تاریخ رویداد مناسبتی هر ویژه‌نامه، به طور سالیانه انجام می‌شود.

آنچه در باره ویژه‌نامه‌های مختلف حایز اهمیت می‌باشد، آن است که تولید علم و انتشار مقالات در موضوعات مختلف، به نسبت اهمیت آنها متفاوت است. در بعضی از موضوعات، با کثرت مقالات تولیدی مواجه هستیم که در به‌روزرسانی ویژه‌نامه نیاز به گزینش از میان انبوه مقالات می‌باشد؛ برخلاف موضوعاتی که به‌ندرت مقالاتی در آنها تولید می‌شود. این مقالات که نوعاً از پایگاه مجلات تخصصی نور بارگیری می‌شوند، در نوع خود منحصرترین و درعین حال، به‌روزترین مقالات تولیدی در زمینه این موضوعات نادر می‌باشند. در صورت عدم دستیابی به مقاله در این موضوعات، از منابعی دیگری همچون متون گزینش‌شده از کتابخانه دیجیتال نور و نرم‌افزارهای تولیدی مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی استفاده می‌شود.

اگرچه در به‌روزرسانی ویژه‌نامه‌ها، هسته اصلی ویژه‌نامه‌ها ثابت می‌ماند و فقط لینک مقالات جدیدی به آن اضافه می‌شود، اما با افزایش نسبی مقالات و غنی‌سازی کمی ویژه‌نامه، باید سعی شود تا به تدریج مقالاتی که از اتقان علمی کمتری برخوردارند، از ویژه‌نامه‌ها زدوده شده و غنی‌سازی کیفی آن نیز صورت بگیرد.

چشم‌انداز ویژه‌نامه‌ها

با اصلاح ساختار نمایش ویژه‌نامه‌ها، می‌توان فضایی مناسب‌تر با ذائقه کاربر فراهم آورد و میزان ماندگاری وی را در صفحه ویژه‌نامه افزایش داد؛ از جمله می‌توان به ترکیب تصویر و